

การวิจัยประเมินผลการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล*

ผศ.ดร.พิชิต ฤทธิ์จัญญ์**

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อประเมินคุณภาพ ความเสมอภาค สภาพการเปลี่ยนแปลงของการจัดการศึกษา วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการจัดการศึกษา และจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อการจัดการศึกษาของ อบต. โดยวิธีวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม การสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์ผู้บริหาร อบต. บุคลากรทางการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและกรรมการสถานศึกษา

ผลการวิจัยพบว่า

1. ด้านคุณภาพการจัดการศึกษา ผู้เรียนส่วนใหญ่มีคุณภาพตามมาตรฐาน แต่ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ยังต่ำ ครูมีเพียงพอและมีความสามารถในการสอน ผู้บริหารมีคุณภาพตามมาตรฐาน สถานศึกษาจัดการศึกษาตอบสนองความต้องการของท้องถิ่น และชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมจัดการศึกษา
2. ด้านความเสมอภาค มีนโยบายและจัดการศึกษาให้มีความเสมอภาค
3. ด้านการเปลี่ยนแปลงหลังรับการถ่ายโอน การจัดการเรียนรู้เพิ่มทักษะทางวิชาการ และจัดสรรงบประมาณมากขึ้น จัดสรรครูที่มีวุฒิตรงกับภาระงานสอนและพัฒนาครูมากขึ้น ปรับเปลี่ยนวิสัยทัศน์และนโยบายการจัดการศึกษา
4. ปัจจัยที่ส่งเสริม ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์และภาวะผู้นำทางวิชาการ บุคลากรและครูมีความรับผิดชอบ อบต.มีความพร้อมเรื่องรายได้และทรัพยากร ปัจจัยที่เป็นอุปสรรค ผู้บริหารขาดวิสัยทัศน์และภาวะผู้นำทางวิชาการ บุคลากรและสื่ออุปกรณ์ไม่เพียงพอ

คำสำคัญ: การวิจัยประเมินผล/ การจัดการศึกษา/ องค์การบริหารส่วนตำบล

* ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำสาขาวิชาวิจัยและประเมินการศึกษา วิทยาลัยการศึกษาคูมา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

An Evaluation Research on Educational Management of Sub-District Administration Organization

*Asst. Prof. Dr. Pichit Ritcharoon **

Abstracts

The purposes of this research were to evaluate the quality, equality and changing conditions of educational management of the sub-district administration organization (SAO); to analyze promoting and hindering factors for educational management of the SAO; and to propose policy recommendations for educational management of the SAO. This study employed the quantitative and qualitative research methodologies. Research data were collected via the use of a questionnaire, focus group discussions, and interviews of SAO executives, educational personnel, school administrators, teachers, and school board committee members.

Research findings were:

1. Regarding the quality of educational management, it was found that the majority of students had quality based on the set standards, but their abilities of analytical thinking and synthesis thinking were still at the low level; teachers were sufficient and had teaching ability; administrators had quality based on the set standards; the schools organized education responsive to the needs of the local communities; and the community participated in educational management.

2. Regarding the equality of educational management, it was found that the SAO had a policy of providing education to all on an equal basis and carried out educational management to achieve equality of education.

3. Regarding the changes that occurred after the SAO had received the transfer of the schools, it was found that the schools offered instruction with more emphasis on increasing academic skills of learners and received greater amounts of budget; more teachers with relevant qualifications were allocated to the schools; more teacher development programs were implemented; and the vision and policy for educational management were adjusted.

4. Regarding promoting and hindering factors for educational management, the promoting factors were that the administrators having vision and academic leadership, educational personnel and teachers being responsible in performing their duty, and the SAO having readiness on income and resources; on the other hand, the hindering factors were that the administrators lacking vision and leadership, and the lack of personnel, instructional media and equipment.

Keywords: Evaluation research/ Educational management/ Sub-district administration organization

* Assistance Professor, College of Teacher Education, Phranakhon Rajabhat University

ความสำคัญและที่มาของปัญหา

องค์กรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของไทย ได้พยายามดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาโดยมุ่งหวังให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาที่มีการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทในการจัดการศึกษา ซึ่งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ได้บัญญัติไว้ใน มาตรา 80 (4)ว่า ส่งเสริมและสนับสนุนการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน องค์กรทางศาสนา และเอกชน จัดและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนามาตรฐานคุณภาพการศึกษาให้เท่าเทียมและสอดคล้องกับแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ และมาตรา 289 กำหนดว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีสิทธิที่จะจัดการศึกษา อบรมและการฝึกอาชีพ ตามความเหมาะสมและความต้องการภายในท้องถิ่นนั้น และเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอบรมของรัฐ โดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับมาตรฐานและระบบการศึกษาของชาติ การจัดการศึกษาอบรมภายในท้องถิ่นดังกล่าว องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องคำนึงถึงการบำรุงรักษาสีลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นด้วย

จากบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 41 จึงได้กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิจัดการศึกษาในระดับใดระดับหนึ่งหรือทุกระดับตามความพร้อม ความเหมาะสม และความต้องการภายในท้องถิ่น นอกจากนี้พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 มาตรา 16 มาตรา 17 และมาตรา 18 กำหนดให้เทศบาลเมืองพัทยา องค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนจังหวัด และกรุงเทพมหานคร มีอำนาจหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตน โดยถือว่าการจัดการศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของการบริการสาธารณะ

องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่งที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และที่แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546 มีฐานะเป็นนิติบุคคล ในปี 2552 อบต.ที่จัดการศึกษาในระบบ มีจำนวน 82 แห่ง และมีสถานศึกษาในสังกัด จำนวน 91 แห่ง (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น, ข้อมูล ณ วันที่ 10 มิถุนายน 2552) โดยที่ อบต. จะต้องมีบทบาทใหม่ในการจัดการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยให้เป็นไปตามบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้อง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงต้องหาแนวทางส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาของ อบต.

จากการดำเนินการจัดการศึกษาและการถ่ายโอนสถานศึกษาที่ผ่านมา ยังไม่มีการประเมินผลการจัดการศึกษาในภาพรวมของ อบต. ว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา และตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนท้องถิ่นหรือไม่ เพียงใด จึงควรวิจัยประเมินผลการจัดการศึกษาของ อบต. เพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศสำหรับจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อการจัดการศึกษาของ อบต.

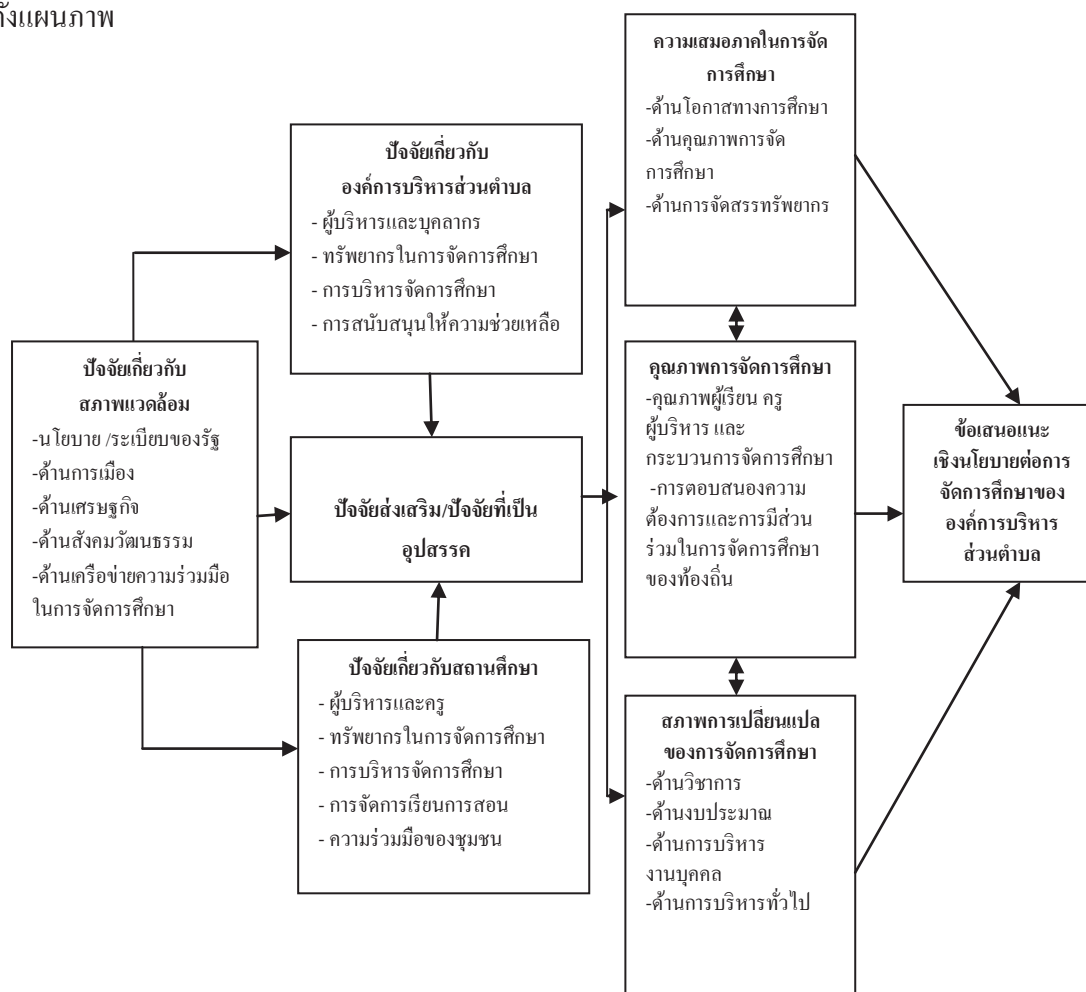

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล
2. เพื่อประเมินความเสมอภาคในการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล
3. เพื่อประเมินสภาพการเปลี่ยนแปลงของการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลที่รับการถ่ายโอนสถานศึกษาจากกระทรวงศึกษาธิการ
4. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล
5. เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้ใช้แนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของความเสมอภาคทางการศึกษาของ ฟาเรล (Farrell, 1994) เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. (2536). แนวคิดการมีส่วนร่วมทางการศึกษาของโคเฮนและอัฟฮอฟ (Cohen and Uphoff, 1977) และดัสเซลดอร์ฟ (Dusseldorp, 1981) แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพของสถานศึกษาของแฮริสและโจน (Harris and Jon, 2003) รวมทั้งจากการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องได้กรอบแนวคิดในการวิจัยที่ครอบคลุมตัวแปรที่ศึกษาและผลการศึกษาดังกล่าว จะนำไปสู่การจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อการจัดการศึกษาของ อบต. ซึ่งสรุปได้ดังแผนภาพ

แผนภาพ : กรอบแนวคิดในการวิจัยประเมินผลการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล

ระเบียบวิธีวิจัย

วิธีการวิจัยใช้การวิจัยแบบผสม (mixed-method research) ด้วยการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยดำเนินการดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง แหล่งข้อมูล/ผู้ให้ข้อมูล

1. การวิจัยเชิงปริมาณ ประชากร ได้แก่ อบต. ที่จัดการศึกษาในระบบจำนวน 82 แห่ง (เนื่องจากประชากรมีจำนวนน้อยจึงศึกษาทั้งหมด) ส่วนสถานศึกษามี 91 แห่ง เลือกเป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 74 แห่ง เลือกผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ผู้บริหาร อบต. และบุคลากรทางการศึกษา 164 คน และผู้บริหารสถานศึกษา ครู กรรมการสถานศึกษา 148 คน รวมทั้งสิ้น 312 คน

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ กำหนดแหล่งข้อมูล/ผู้ให้ข้อมูลเป็น 3 ส่วน ดังนี้

2.1 การสนทนากลุ่ม โดยเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจงที่เป็นผู้บริหาร อบต. บุคลากรทางการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และกรรมการสถานศึกษา จำนวน 2 กลุ่ม จาก อบต. ที่ประสบความสำเร็จในการจัดการศึกษา 5 แห่ง และ อบต. กลุ่มอื่น 5 แห่ง กลุ่มละ 10 คน รวมทั้งสิ้น 20 คน

2.2 การศึกษาภาคสนาม โดยเลือกกรณีศึกษาจาก อบต. 5 แห่ง และสถานศึกษา 5 แห่ง จาก 5 ภูมิภาค 5 จังหวัด แต่ละจังหวัดเลือก 1 อบต. ได้แก่ อบต. บางพลับ จังหวัดนนทบุรี (ภาคกลาง) อบต. คลองแก้ว จังหวัดชลบุรี (ภาคตะวันออก) อบต. หอนางาม จังหวัดชัยภูมิ (ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ) อบต. หุ่นสกล จังหวัดเชียงใหม่ (ภาคเหนือ) และ อบต. ตะพาน จังหวัดสุราษฎร์ธานี (ภาคใต้) ผู้ให้ข้อมูลคือ ผู้บริหาร อบต. และบุคลากรทางการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้แทนกรรมการสถานศึกษา แห่งละ 3 คน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 30 คน

2.3 การใช้ข้อมูลประเภทเอกสาร จากรายงานผลการประเมินคุณภาพการศึกษารอบสอง (พ.ศ. 2549-พ.ศ. 2553) ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) และเอกสารแผนงาน โครงการ กิจกรรมด้านการศึกษาของ อบต. และสถานศึกษา

เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยเชิงปริมาณ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพเก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์ ซึ่งสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือดังนี้

1. ศึกษาแนวคิด เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กำหนดและนิยามตัวแปร/ตัวบ่งชี้ที่มุ่งประเมินให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของวิจัย

2. ร่างแบบสอบถามและ แนวคำถามการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์ ให้สอดคล้อง และครอบคลุมกับนิยามของตัวแปร/ตัวบ่งชี้ที่มุ่งประเมิน

3. ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยการประชุมวิพากษ์จากผู้ทรงคุณวุฒิ พิจารณาความตรงเชิงเนื้อหา ความชัดเจนเกี่ยวกับภาษา และปรับปรุงแก้ไขให้มีความสมบูรณ์มากขึ้น

4. ทดลองใช้แบบสอบถามกับกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง นำมาวิเคราะห์หาค่าความเที่ยง (reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเที่ยง .86

5. จัดทำแบบสอบถามและแนวคำถามการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ โดยผู้วิจัยจัดส่งแบบสอบถามไปให้กลุ่มตัวอย่าง และให้กลุ่มตัวอย่างส่งกลับทางไปรษณีย์
2. การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสนทนากลุ่ม ดำเนินการดังนี้
 - 2.1 กำหนดแผนการสนทนากลุ่มและประสานเชิญผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มจาก อบต.และสถานศึกษาที่เลือกเป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูล
 - 2.2 สร้างความเข้าใจกับเข้าร่วมสนทนากลุ่ม พร้อมทั้งอธิบายแนวทางในการสนทนากลุ่มและดำเนินการสนทนากลุ่มตามแผนและแนวคำถามที่กำหนดไว้
3. การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพจากกรณีศึกษา โดยดำเนินการดังนี้
 - 3.1 กำหนดแผนการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกรณีศึกษาภาคสนามและแจ้งประสาน อบต.และสถานศึกษาที่เป็นกรณีศึกษา
 - 3.2 สร้างความเข้าใจโดยแจ้งวัตถุประสงค์และประโยชน์ของการวิจัยให้ผู้กับเข้าร่วมสนทนากลุ่ม พร้อมทั้งอธิบายแนวทางในการสนทนากลุ่ม
 - 3.3 ดำเนินการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่มย่อยตามแผนและแนวคำถามที่กำหนดไว้

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสอบถามวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์ ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) ด้วยโปรแกรม ATLAS.ti Demo สรุปผลการวิเคราะห์จำแนกเป็นหมวดหมู่เพื่อมุ่งตอบคำถามการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

1. คุณภาพการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล

1.1 คุณภาพผู้เรียน สถานศึกษาส่วนใหญ่ ผู้เรียนมีคุณภาพได้มาตรฐานเกือบทุกมาตรฐาน มีสถานศึกษามากกว่าครึ่งหนึ่งที่ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร และมีสถานศึกษาส่วนน้อยจนถึงเกือบครึ่งหนึ่งที่ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ และมีความคิดสร้างสรรค์มีนักเรียนส่วนหนึ่งที่ไม่สามารถอ่านออก เขียนได้ นักเรียนที่จบชั้นป. 6 ส่วนใหญ่มีคุณภาพเพียงผ่านเกณฑ์ แต่ผู้เรียนส่วนใหญ่มีมารยาท และเสียสละทำประโยชน์เพื่อชุมชน

1.2 คุณภาพของครู ผู้บริหารและกระบวนการจัดการศึกษา สถานศึกษาระดับปฐมวัยมากกว่าครึ่งหนึ่งที่ครูมีวุฒิ/ความรู้ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบและมีครูเพียงพอ สถานศึกษาเกือบครึ่งหนึ่งที่ครูมีความสามารถจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาส่วนใหญ่มีคุณภาพ มุ่งจัดการศึกษาระดับปฐมวัยให้มีคุณภาพ ครูจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญปลูกฝังมารยาทที่ดีงาม และให้ผู้เรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณี

1.3 การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของท้องถิ่น ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามากถึงมากที่สุดในเรื่อง สนับสนุนงบประมาณ ร่วมวางแผนและจัดกิจกรรม สนับสนุนสื่อ อุปกรณ์และแหล่งการเรียนรู้ การจัดทำหลักสูตรและแผนของสถานศึกษา การจัดการเรียนการสอนและระดมทรัพยากรทางการศึกษา

1.4 การตอบสนองความต้องการของท้องถิ่น สถานศึกษาจัดการศึกษาตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นในเรื่อง การพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้เหมาะสมกับระดับชั้น จัดระบบดูแลรักษาความปลอดภัย จัดการศึกษาถึงระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้นและจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย โดยผู้ปกครองและประชาชนมีความพึงพอใจต่อคุณภาพผู้เรียน

2. ความเสมอภาคในการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล

ผู้บริหาร อบต.มีวิสัยทัศน์และนโยบายสร้างความเสมอภาคทางการศึกษาโดยให้เด็กทุกกลุ่ม ทุกคนได้เข้ารับการศึกษอย่างทั่วถึงโดยถือว่า ความเสมอภาคทางการศึกษาคือการ ไม่เลือกปฏิบัติต่อผู้เรียน ให้เรียนกับครูที่มีคุณภาพ จัดการศึกษาให้มีความเสมอภาคในระดับมากที่สุดในเรื่อง จัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จัดระบบการดูแลช่วยเหลือผู้เรียนอย่างทั่วถึง จัดสรรงบประมาณ สื่อ อุปกรณ์ วัสดุ และครุภัณฑ์ให้สถานศึกษาอย่างเป็นธรรมและทั่วถึง

3. สภาพการเปลี่ยนแปลงของการจัดการศึกษาของ อบต. ที่รับการถ่ายโอนสถานศึกษา

โดยภาพรวม อบต.ที่รับถ่ายโอนสถานศึกษามีการเปลี่ยนแปลงด้านวิชาการและด้านการบริหารทั่วไปดีขึ้นในระดับค่อนข้างน้อย ส่วนด้านการบริหารงานบุคคลและด้านงบประมาณ มีการเปลี่ยนแปลงดีขึ้นในระดับค่อนข้างมาก **การเปลี่ยนแปลงทางบวกในด้านวิชาการ** คือปรับปรุงหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ สนับสนุนสื่อ อุปกรณ์และคอมพิวเตอร์เพิ่มขึ้น ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมจัดการศึกษาและจัดกิจกรรมเพิ่มทักษะทางวิชาการมากขึ้น **ด้านงบประมาณ** คือ จัดสรรงบประมาณตอบสนองยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาของท้องถิ่น ปรับปรุงอาคารสถานที่ การก่อสร้างอาคารเรียน และการบริหารงบประมาณมีความคล่องตัวมากขึ้น **ด้านการบริหารงานบุคคล** คือ วางแผนและปรับกรอบอัตรากำลังบุคลากร จัดสรรครูที่มีวุฒิตรงกับภาระงานสอน พัฒนาและให้ศึกษาต่อมากขึ้น **ด้านการบริหารทั่วไป** คือ ผู้บริหาร อบต.และผู้บริหารสถานศึกษาปรับเปลี่ยนวิสัยทัศน์และนโยบายการจัดการศึกษาที่ชัดเจนขึ้น โดยมุ่งให้สถานศึกษาเป็นของชุมชน มีนโยบายการขยายโอกาสทางการศึกษาและมุ่งเน้นด้านวิชาการควบคู่กับด้านคุณธรรม จริยธรรม อบต. ส่วนใหญ่ปรับขยายส่วนงานการศึกษา และจัดทำแผนปรับปรุงด้านอาคาร สถานที่

4. ปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการจัดการศึกษาของ อบต.

4.1 ปัจจัยเกี่ยวกับ อบต. มีปัจจัยที่ส่งเสริม คือ 1) ผู้บริหาร อบต.มีวิสัยทัศน์และมีนโยบายที่มุ่งเน้นจัดการศึกษาให้มีความรู้ 2) บุคลากรทางการศึกษา มีความสามารถและร่วมมือกันทำงานอย่างเข้มแข็ง 3) อบต. มีความพร้อมเรื่องรายได้และทรัพยากรทางการศึกษา 4) อบต.กระจายอำนาจการบริหารให้สถานศึกษาและ 5) อบต.สนับสนุนสื่อ อุปกรณ์การเรียนการสอนที่ตรงกับความต้องการของครู **ปัจจัยที่เป็นอุปสรรค** ได้แก่ 1) ผู้บริหาร อบต.ขาดวิสัยทัศน์ ความเข้าใจในการบริหารการศึกษาและไม่มีนโยบายทางการศึกษาที่ชัดเจน 2) อบต.ขาดบุคลากรที่มีความรู้และประสบการณ์ทางการศึกษา และ 3) อบต.ไม่กระจายอำนาจการบริหารให้สถานศึกษา

4.2 ปัจจัยเกี่ยวกับสถานศึกษา มีปัจจัยที่ส่งเสริม คือ 1) ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ ภาวะผู้นำทางวิชาการ และมีกระบวนการบริหารสถานศึกษาที่ดี 2) ครูมีความรับผิดชอบ 3) มีความพร้อมด้านอาคาร สถานที่และทรัพยากร และ 4) มีระบบและวัฒนธรรมการทำงานที่ดี **ปัจจัยที่เป็นอุปสรรค** ได้แก่ 1) ขาดผู้บริหารที่มีความสามารถและประสบการณ์ 2) ผู้บริหารขาดวิสัยทัศน์และภาวะผู้นำทางวิชาการ และ 3) ครู บุคลากร และ สื่อ อุปกรณ์การเรียนการสอนไม่เพียงพอ

4.3 ปัจจัยเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม มีปัจจัยที่ส่งเสริม คือ 1) นโยบาย ระเบียบของรัฐที่เปิดโอกาสให้ท้องถิ่นสามารถจัดการศึกษาเพื่อ “ลูกหลานในท้องถิ่น” 2) ฝ่ายบริหาร อบต. และฝ่ายสภาเป็นทีมเดียวกันและทำงานต่อเนื่อง 3) เศรษฐกิจของชุมชนและฐานะของผู้ปกครองดี 4) ได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเครือข่ายภายนอก **ปัจจัยที่เป็นอุปสรรค** ได้แก่ 1) ฝ่ายบริหารและฝ่ายสภาไม่เป็นทีมเดียวกัน 2) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเครือข่ายไม่ให้ความร่วมมือ

อภิปรายผล

1. จากผลการวิจัยที่พบว่า มีสถานศึกษาของ อบต.มากกว่าครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 57.1) ที่ครูยังขาดความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ และเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับงานสังเคราะห์ผลการติดตามและประเมินการดำเนินงานปฏิรูปการศึกษาของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ที่พบว่า สถานศึกษาประสบปัญหา ขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและขาดทักษะในการสอนให้นักเรียนมีความสามารถในการคิด (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2549 : จ - ฉ) ข้อค้นพบครั้งนี้บ่งชี้ถึงปัญหาด้านคุณภาพของครูซึ่งมีความสัมพันธ์กับปัญหาด้านคุณภาพของผู้เรียนในสถานศึกษาของ อบต. ซึ่งมีสถานศึกษาส่วนน้อยหรือไม่ถึงครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 28.6 – 42.9) ที่ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์และมีความคิดสร้างสรรค์ ได้สะท้อนให้เห็นว่า การจัดการศึกษาของ อบต.ยังไม่สามารถพัฒนาให้ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ได้ดีเท่าที่ควร ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากหลายปัจจัย ทั้งด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน รวมทั้งครูและบุคลากรทางการศึกษาโดยเฉพาะเรื่องหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีความซับซ้อนทำให้ครูเข้าใจยาก ขาดความครอบคลุมและไม่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา รวมทั้งสถานศึกษาไม่ได้จัดทำหลักสูตรและจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เอง ทำให้เนื้อหาสาระไม่เหมาะสมกับสภาพบริบทของสถานศึกษาและผู้เรียน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552)

2. จากผลการวิจัยที่พบว่า ผู้ปกครอง ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามากที่สุด ซึ่งอบต.และสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมจัดการศึกษามากขึ้น ข้อค้นพบครั้งนี้บ่งชี้ว่า อบต.และสถานศึกษาเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมของชุมชน จึงเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมจัดการศึกษามากขึ้น ทำให้ อบต.และสถานศึกษาประสบผลสำเร็จในการจัดการศึกษา เนื่องจากการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเป็นสิ่งจำเป็นในการบริหารสถานศึกษาในยุคปัจจุบันซึ่งสอดคล้องกับการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 โดยมุ่งให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา พัฒนาระบบการเรียนรู้ ให้องค์กรชุมชนมีสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน (มาตรา 12) การเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมจัดการศึกษาเช่นนี้ จะทำให้เกิดความร่วมมือในการจัดการศึกษามากขึ้นและ อบต.สามารถจัดการศึกษาที่ตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นได้ดีขึ้น ซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยความสำเร็จในการจัดการศึกษาของ อบต. ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2550: 71-72) ที่พบว่าปัจจัยที่ส่งเสริม

ให้อปท.จัดการศึกษาได้ประสบผลสำเร็จ คือ การส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองมากขึ้น

3. จากผลการวิจัยที่พบว่า *อปท. จัดการศึกษาให้มีความเสมอภาคในระดับมากที่สุด โดยให้โอกาสดังกับเด็กทุกกลุ่มได้เข้าเรียน และได้เรียนกับครูที่มีคุณภาพ* ซึ่งชี้ให้เห็นว่า อปท. ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการสร้างความเสมอภาคทางการศึกษาโดยผู้บริหารมีนโยบายและวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนในการสร้างความเสมอภาคทางการศึกษาว่า “หน้าที่ของสถานศึกษาคือต้องให้การศึกษาแก่เด็กทุกคนและความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษาคือการไม่เลือกปฏิบัติต่อเด็กนักเรียน” อปท. ได้จัดปัจจัยต่างๆ สนับสนุน พร้อมทั้งทุนการศึกษาที่เป็นการเพิ่มโอกาสให้เด็กอย่างเท่าเทียมกัน การให้ความเสมอภาคเช่นนี้เป็นการให้สิทธิขั้นพื้นฐานตามหลักสิทธิมนุษยชนโดยการปฏิบัติต่อกันระหว่างมนุษย์ต่อมนุษย์ ด้วยความเคารพต่อสิทธิและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์อย่างเท่าเทียมกัน (ศรีธัญ หมั่นทรัพย์, 2553) นอกจากนี้ อปท. ยังจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งเป็นการศึกษาที่มุ่งสู่ประชาชนทุกคนอย่างทั่วถึงกว้างขวาง การดำเนินการของ อปท. ในลักษณะดังกล่าวนี้สอดคล้องกับหลักความเสมอภาคในการจัดการศึกษาตามที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2532) ได้เสนอไว้คือ 1) ความเสมอภาคในโอกาสการเข้ารับบริการการศึกษา ซึ่งรวมถึงโอกาสเข้าศึกษาในระดับต่างๆ และการเปิดโอกาสให้บุคคลได้รับการศึกษาตลอดชีวิต 2) การกระจายโอกาสให้แก่บุคคลกลุ่มเป้าหมาย คือ บุคคลในท้องถิ่นและกลุ่มผู้ยากไร้ ผู้พิการ และด้อยโอกาสทางการศึกษา 3) ความเสมอภาคในคุณภาพการศึกษา และ 4) ความเสมอภาคในการจัดสรรทรัพยากรการศึกษา

4. จากผลการวิจัยที่พบว่า *หลังการถ่ายโอนสถานศึกษามาสังกัด อปท. โดยภาพรวมจัดการศึกษาของ อปท. มีการเปลี่ยนแปลงในด้านงบประมาณและด้านการบริหารงานบุคคลในระดับค่อนข้างมากทางบวก* สะท้อนให้เห็นว่า อปท. ให้ความสำคัญต่อทรัพยากรทางการศึกษาทั้งงบประมาณและบุคลากร โดยเฉพาะครูที่เป็นปัจจัยที่ส่งเสริมการจัดการศึกษา ซึ่งจากผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า การมีทรัพยากรและงบประมาณเพียงพอสำหรับการจัดการศึกษาและครูมีความพร้อม มีความรับผิดชอบและทุ่มเทกับภาระงานสอน เป็นปัจจัยที่ทำให้อปท. ประสบความสำเร็จในการจัดการศึกษา ครูส่วนใหญ่ที่ได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ความสามารถและจัดสรรงบประมาณให้อย่างเพียงพอซึ่งทำให้ครูมีความพึงพอใจ การดำเนินการดังกล่าวบ่งชี้ถึงความมีวิสัยทัศน์ของผู้บริหาร อปท. ในการจัดการศึกษาและการตระหนักถึงความสำคัญของครูซึ่งถือเป็นหัวใจในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โดยให้ความสำคัญทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของอมรวิชช์ นาครทรรพ (2552: 28-29) ที่ว่า ความไม่มีคุณภาพในการจัดการศึกษาไม่ว่าระดับใดก็มีปัจจัยเรื่องคุณภาพและความเพียงพอของครู ปัญหาการขาดแคลนครูในเชิงปริมาณและคุณภาพเป็นปัญหาที่ลุกลามไปทั่วประเทศมานานหลายปีแล้ว ซึ่งสะท้อนถึงปัญหาของระบบดูแลวิชาชีพครู และส่งผลทำให้อาชีพครูเป็นอาชีพที่อ่อนแอ ดังนั้นการที่ อปท. ให้ความสำคัญในการจัดสรรอัตราครูและพัฒนาคุณภาพครูก็จะส่งผลดีต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาวิชาชีพครูต่อไป

5. จากผลการวิจัยที่พบว่า *ปัจจัยที่ส่งเสริมต่อการจัดการศึกษา คือ ผู้บริหาร อปท. และผู้บริหารสถานศึกษามีวิสัยทัศน์ ตระหนักในความสำคัญของการศึกษามีภาวะผู้นำทางวิชาการ และมีกระบวนการบริหารจัดการที่ดี ในขณะที่ผู้บริหาร อปท. และผู้บริหารสถานศึกษาขาดวิสัยทัศน์ ภาวะผู้นำทางวิชาการขาดความเข้าใจในการบริหารจัดการศึกษา ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการจัดการศึกษา* ซึ่งสอดคล้องกับ

ผลการวิจัยของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2550 : 121) ที่พบว่า ปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลให้ อปท. ประสบความสำเร็จ คือ ผู้บริหารของ อปท. มีวิสัยทัศน์ด้านการศึกษามาก ซึ่งหากผู้บริหารมีลักษณะที่ตรงกันข้ามกับข้อค้นพบนี้ก็จะย่อมเป็นอุปสรรคต่อการจัดการศึกษาได้เช่นกัน ข้อค้นพบในประเด็นนี้ชี้ให้เห็นว่า วิสัยทัศน์และภาวะผู้นำทางวิชาการเป็นสิ่งสำคัญที่มีผลต่อคุณภาพการจัดการศึกษาซึ่งผู้บริหารจะต้องเรียนรู้และพัฒนาตนเอง รวมทั้งควรได้รับการพัฒนาจากหน่วยงานต้นสังกัดให้มีคุณลักษณะดังกล่าว เพื่อให้ผู้บริหาร อบต. และผู้บริหารสถานศึกษาที่สามารถเป็นผู้นำในการจัดการศึกษาของ อบต. และสถานศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล

1. ข้อเสนอแนะต่อกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

1.1 ปรับปรุงหลักเกณฑ์และวิธีการสรรหาและการคัดเลือกบุคลากร ที่ครอบคลุมทั้งคุณวุฒิ ความรู้ความสามารถทางวิชาการ ประสบการณ์และจรรยาบรรณวิชาชีพทางการศึกษา เพื่อให้ได้บุคลากรที่ดี มีความรู้ความสามารถ

1.2 เร่งดำเนินการสรรหาผู้บริหารและบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ทางการศึกษาให้เข้ามาปฏิบัติงานในส่วนการศึกษา

1.3 ส่งเสริมสนับสนุนให้ อบต. จัดการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น โดยวางแผนและพัฒนา อบต. และสถานศึกษาให้มีความพร้อม รวมทั้งกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินความพร้อมของ อบต. และสถานศึกษาสำหรับการจัดการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น

1.4 ส่งเสริมให้ อบต. จัดการศึกษาทั้งในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย โดยมีแผนการดำเนินงาน กำกับติดตาม และประเมินการจัดการศึกษาของ อบต.

2. ข้อเสนอแนะต่อองค์การบริหารส่วนตำบล

2.1 จัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษาที่ อบต. จัดตั้งเองและรับการถ่ายโอนที่ชัดเจน ให้ครอบคลุม ทั้งด้านวิชาการ ด้านงบประมาณและทรัพยากรทางการศึกษา การพัฒนาครูและผู้บริหารสถานศึกษา รวมทั้งด้านปรับปรุงพัฒนาอาคาร สถานที่

2.2 กระจายอำนาจให้สถานศึกษา โดยมอบอำนาจการบริหารและตัดสินใจให้ผู้บริหารสถานศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป เพื่อให้สถานศึกษามีความคล่องตัวในการบริหารที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น

2.3 ปรับโครงสร้างการบริหารจัดการศึกษาของ อบต. โดยให้มีหน่วยงานที่ดูแลรับผิดชอบงานการศึกษาโดยตรง เพื่อให้เอื้อต่อการจัดการศึกษาและส่งเสริมให้สถานศึกษาบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อความต้องการของท้องถิ่นได้มากขึ้น

2.4 ส่งเสริมสนับสนุนให้มีเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษาของ อบต. โดยร่วมกับสถาบันอุดมศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งจากองค์กรภาครัฐ และเอกชนต่าง ๆ

2.5 จัดระบบการสร้าง “ครูคุณภาพของท้องถิ่น” ร่วมกับสถาบันการผลิตครู โดยคัดเลือกนักเรียนในท้องถิ่นที่มีความสนใจ และรักในวิชาชีพครูให้เข้าศึกษาในสถาบันการผลิตครู โดย อบต. สนับสนุนทุนการศึกษาจนสำเร็จการศึกษา

2.6 เร่งรัดพัฒนาสถานศึกษาที่รับถ่ายโอนจากกระทรวงศึกษาธิการ โดยสำรวจความต้องการจำเป็น จัดทำแผนพัฒนา ให้การสนับสนุนงบประมาณและทรัพยากรทางการศึกษารวมทั้งมีการนิเทศช่วยเหลือ และกำกับติดตามเพื่อให้สถานศึกษาสามารถบริหารจัดการศึกษาและจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.7 ดำเนินการและส่งเสริมสนับสนุน ให้สถานศึกษาใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและหลักธรรมาภิบาลเป็นแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ประหยัดคุ้มค่าโดยมุ่งสู่การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเป็นสำคัญ และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อการจัดการศึกษา

3. ข้อเสนอแนะต่อสถานศึกษา

3.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรปรับแนวคิดและวิธีการบริหารจัดการศึกษา โดยมุ่งเน้นพัฒนาการบริหารงานวิชาการให้มีคุณภาพมากขึ้น และพัฒนาตนเองให้เป็นผู้นำทางวิชาการ เพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

3.2 ผู้บริหารสถานศึกษาจัดระบบการทำงาน ปักจักษ์สนับสนุนและสร้างบรรยากาศการทำงานให้เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนของครูและมอบหมายภาระงานสอนให้สอดคล้องกับวิชาเอก หรือความถนัดของครูและลดภาระงานที่ไม่เกี่ยวข้องกับภาระงานสอนเพื่อให้ครู ได้มีเวลาทุ่มเทในจัดการเรียนการสอนมากขึ้น

3.3 เร่งรัดพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้ได้มาตรฐาน โดยให้มีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร มีความสามารถในการอ่าน เขียนและมีนิสัยรักการอ่าน รวมทั้งมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์คิดสังเคราะห์ และมีความคิดสร้างสรรค์

3.4 เสริมสร้างความเข้าใจให้ผู้ปกครองตระหนักในความสำคัญของการศึกษา เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการดูแลเอาใจใส่การเรียนและการประพฤติตนของบุตรหลานให้ดียิ่งขึ้น

4. ข้อเสนอแนะต่อกระทรวงศึกษาธิการ และ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

4.1 กระทรวงศึกษาธิการกำหนดมาตรการส่งเสริมส่งเสริมและการสนับสนุน ช่วยเหลือการจัดการศึกษาของ อบต.และสถานศึกษาโดยเฉพาะด้านวิชาการ โดยจัดสรรทรัพยากรทางการศึกษาแก่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อให้มีศักยภาพในการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาของ อบต.และสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจัดระบบและแผนงาน โครงการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาของ อบต.และสถานศึกษา เพื่อสนับสนุน ช่วยเหลือด้านวิชาการและการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

1. ควรวิจัยติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาของ อบต.ที่จัดตั้งสถานศึกษาเองและรับถ่ายโอนสถานศึกษาจากกระทรวงศึกษาธิการ ไม่น้อยกว่า 5 ปี

2. ควรวิจัยศึกษารูปแบบการจัดการศึกษาของ อบต. และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประเภทอื่นที่ประสบความสำเร็จเพื่อค้นหาวัฒนธรรมหรือแบบปฏิบัติที่ดี (best practice) ในการจัดการศึกษาแล้วสังเคราะห์เป็นรูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับ อบต.

3. ควรวิจัยและพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษาของ อบต. ทั้งเครือข่ายใน อบต. และเครือข่ายภายนอกกับหน่วยงานอื่น เพื่อให้เกิดการประสานความร่วมมือ ส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาและการใช้ทรัพยากรร่วมกัน

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาที่สนับสนุนงบประมาณในการวิจัยครั้งนี้ รวมทั้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่ช่วยให้งานวิจัยสำเร็จลุล่วงด้วยดี

รายการอ้างอิง

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (ม.ป.ป.). แผนพัฒนาการศึกษาท้องถิ่นระยะ 3 ปี (พ.ศ. 2552 - 2554).

สำนักประสานและพัฒนาการจัดการศึกษาท้องถิ่น.

ศรัณยู หมั่นทรัพย์. (2553). ความเสมอภาค. สถาบันพระปกเกล้า <http://www.powerfulcitizen.com>

สืบค้นเมื่อ 1/04/2553

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2550). รายงานการวิจัยเรื่อง การวิจัยเพื่อพัฒนานโยบายส่งเสริมการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร: พรักหวานกราฟฟิค.

_____. (2549). รายงานการประเมินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานพหุ
กรณีศึกษา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

อมรวิทย์ นาคทรพร. (2552). วิฤติคุณภาพการศึกษาประชาชนในความเสี่ยง. สำนักงานเลขาธิการ
สภาการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: วิ.ที.ซี.คอมมิวนิคชั่น.

Dusseldorp, D. B. W. M. V. (1981). "Participation in Planned Development Influenced by
Government of Developing Countries at Local Level in Rural Areas", **Essay in rural sociology**
(In honour of R.A.J. van Lier), Wageningen :Department of Rural Sociology of the tropics,
Wageningen Agricultured University.

Farrell, J.B. (1994). Social Equality and Educational Expansion in Developing Nations. **The
International Encyclopedia of Education**. 2nd Vol.9. USA : Pergamon.

Harris, A. and Jon, Y. [2003, February] Comparing school improvement programmes in England and
Canada. **Online Journal of School Leadership & Management** [On – line serial]. Available from
: Ebscohost Full Display Item: 3034942.
